

BAGGRUNDSNOTAT

PÆDAGOGSTUDERENDES PRAKTIK FOREGÅR OGSÅ I UDERUMMET

– En undersøgelse med fokus på studerendes erfaringer med brugen af uderummet.

Brian Lassen, Dorte Stokholm og Niels Ejbye-Ernst

VIA University
College

NORDEA
FONDEN
Vi støtter gode liv

PÆDAGOGSTUDERENDES PRAKTIK FOREGÅR OGSÅ I UDERUMMET – En undersøgelse med fokus på studerendes erfaringer med brugen af uderummet.

Baggrundsnotatet er udarbejdet af Brian Lassen, Dorte Stokholm og Niels Ejbye-Ernst som en del af *Kom med ud* projektet under Center for børn og natur, der er et partnerskab mellem Friluftsrådet, Københavns Universitet (IGN), Syddansk Universitet (IOB), VIA University College, Danmarks Naturfredningsforening og Aarhus Universitet (DPU). Centeret er støttet af Nordea-Fonden.

Fotos.: Billederne er taget af projektmedarbejdere fra involverede daginstitutioner i projekt *Kom med ud*.

ISBN-nummer: 978-87-971242-5-3

Layout: Tobias Frost. www.studiofrost.dk

Rapporten bedes citeret: Lassen, B, Stokholm, D og Ejbye-Ernst N (2022). *Pædagogstuderendes praktik foregår også i uderummet, en undersøgelse med fokus på studerende erfaringer med brugen af uderummet*, VIA University College, Aarhus og Center for Børn og Natur, Københavns Universitet, Frederiksberg.

INDHOLDSFORTEGNELSE

4	PÆDAGOGSTUDERENDES PRAKTIK FOREGÅR OGSÅ I UDERUMMET
4	INDLEDNING
4	HVORI BESTÅR DEN PÆDAGOGISKE PRAKSIS I UDERUMMET FOR DEN PÆDAGOGSTUDERENDE?
5	ER VEJLEDNINGEN I UDERUMMET TILSTRÆKKELIG?
5	ARBEJDET MED LÆREPLANSTEMAERNE I UDERUMMET
6	ARBEJDET MED RELATIONER
7	NORMERINGER OG UDEAREALET SOM EN PÆDAGOGISK ARENA
8	KONKLUSION
8	PERSPEKTIVERING
9	OM UNDERSØGELSEN
9	LITTERATUR

PÆDAGOGSTUDERENDES PRAKTIK FOREGÅR OGSÅ I UDERUMMET

Flere undersøgelser udarbejdet i regi af Center for Børn og Natur viser, at børn i daginstitutioner som oftest opholder sig minimum to timer og i nogle tilfælde hele dagen i uderummet (Præstholm m.fl. 2020, Ejbye-Ernst m.fl., 2018). Under Covid-19 har mange daginstitutioner gjort sig nye erfaringer med uderummet, hvilket blandt andet kan ses i projektet *Hjælp – jeg skal ud med børnene* (Hjælp – jeg skal ud med børnene – Københavns Universitet (centerforboernognatur.dk).

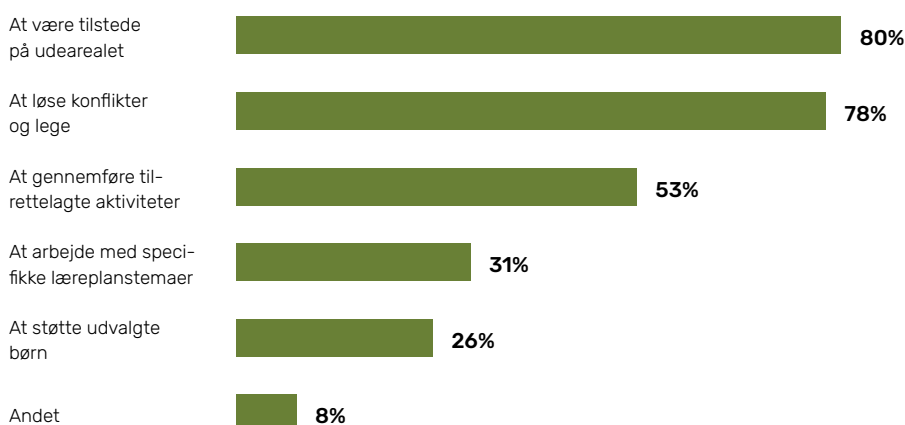
I denne undersøgelse er fokus på pædagogstuderende i praktik og deres erfaringer med brugen af uderummet.

INDLEDNING

Projekt *Kom med ud* udgav i 2020 publikationen *Kom med ud i pædagoguddannelsen* (Stokholm m.fl., 2020), hvor konklusionen er, at man i uddannelsen til pædagog kun i begrænset omfang bruger uderummet. Imidlertid omfatter pædagoguddannelsen også praktikperioder svarende til lidt over 1/3 del af den samlede uddannelse. For at få viden om praktikken, har vi i projekt *Kom med ud* undersøgt praktikstuderendes brug og oplevelse af det pædagogiske arbejde i uderummet i forbindelse med deres sidste lange praktik på pædagoguddannelsen. Spørgeskemaundersøgelsen viser, at over halvdelen af de adspurgte pædagogstuderende er udenfor i mere end 10 timer om ugen og næsten en fjerdedel er udenfor i mere end 15 timer om ugen. Dette er således – ikke overraskende – i tråd med de undersøgelser, vi i starten henviste til fra Center for Børn og Natur. Pædagogfagligt er det mest interessante imidlertid, *hvad* pædagogstuderende foretager sig derude sammen med børn og kolleger, og hvordan de oplever pædagogisk arbejde udenfor. Det vil dette baggrundsnotat sætte fokus på.

HVORI BESTÅR DEN PÆDAGOGISKE PRAKSIS I UDERUMMET FOR DEN PÆDAGOGSTUDERENDE?

FIGUR 1:
HVAD HAR DIN PRIMÆRE FUNKTION VÆRET I FORBINDELSE MED ARBEJDET UDEFOR (MAKS. TRE MARKERINGER)

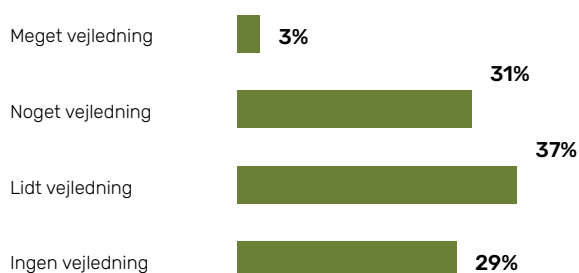
Det fremgår af figur 1, at det hyppigste svar på den primære funktion i forbindelse med arbejdet udenfor er *at være til stede på udearealet*. Dette kan blandt andet bidrage til, at studerende har mulighed for at observere børnenes leg, handlinger, samspil mm. Når det er sagt, indikerer udsagnet også en oplevelse hos den studerende af pædagogen som en, der passivt holder opsyn. I et uddannelsesmæssigt perspektiv giver det ikke optimale muligheder for den studerende til at kunne arbejde med de centrale elementer i dagtilbudsloven: trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem leg i trygge og pædagogiske læringsmiljøer (Dagtilbudsloven, § 7, 06/10/21). Heldigvis ses i figur 1 også mere handlingsrettede svar.

ER VEJLEDNINGEN I UDERUMMET TILSTRÆKKELIG?

Vejledning fra en tilknyttet vejleder og det øvrige personale er en væsentlig del af den studerendes praktikkuddannelse. Vejledningen skal sammen med den studerendes refleksioner over praksis give den fornødne indsigt til efter endt uddannelse at kunne varetage jobbet som pædagog. Af figur 2 fremgår det, at over halvdelen har modtaget *ingen* eller *lidt* vejledning udenfor.

Hvis den studerende i op mod halvdelen af tiden arbejder i uderummet, vil det alt andet lige også kunne forventes, at (mange) flere havde svaret *noget vejledning* og *meget vejledning*.

FIGUR 2:
HAR DU SPECIFIKT MODTAGET VEJLEDNING I PÆDAGOGISK ARBEJDE UDENFOR PÅ UDEAREALERNE ELLER PÅ TURE?

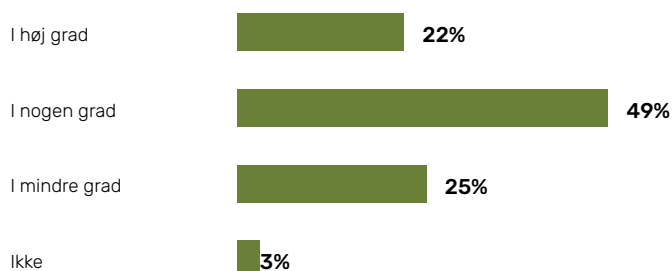

ARBEJDET MED LÆREPLANSTEMAERNE I UDERUMMET

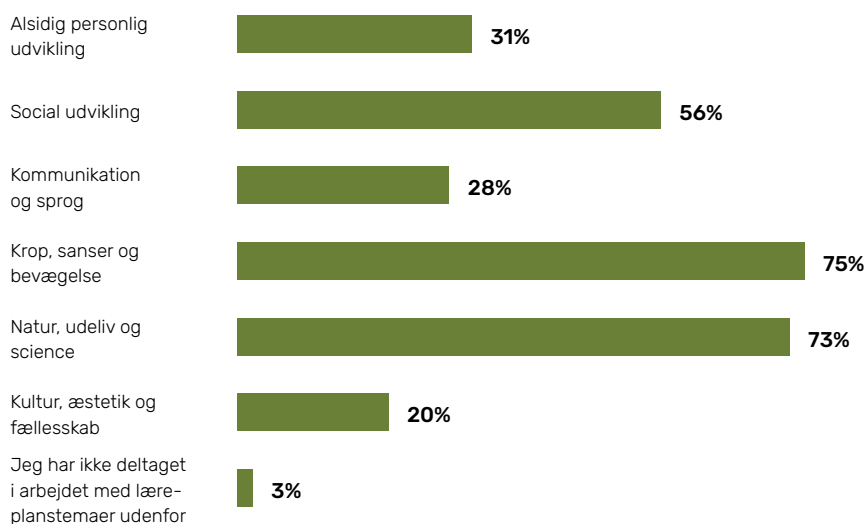
Vi har i spørgeskemaet spurgt til arbejdet med læreplanstemaerne, som alle daginstitutioner ifølge loven er forpligtede til at forholde sig til i institutionens udarbejdede pædagogiske læreplan (Børne- og Undervisningsministeriet, 2018). Arbejdet med læreplanstemaerne kan ses som en af flere indikatorer på fagligheden i det pædagogiske arbejde i uderummet. Af figur 3 fremgår det, at kun 22% angiver, at det i høj grad er tilfældet. Det ser vi som et udtryk for, at det får for lidt bevågenhed i uderummet.

Det ses af figur 4, at de læreplanstemaer, de studerende primært har beskæftiget sig med, er *natur, udeliv og science* samt *krop, sanser og bevægelse*, mens de to temaer *kommunikation og sprog* samt *kultur, æstetik og fællesskab* får markant mindre opmærksomhed. Et lignende billede tegnede sig ved den tidligere omtalte kortlægning om daginstitutioners brug af uderummet (Ejbye-Ernst m.fl., 2018). Det pædagogiske læringsmiljø udenfor bør kunne favne alle læreplanstemaer. I publikationen *Fyrtårnsinstitutioner - fortællinger fra praksis* er der fokus på og eksempler med alle læreplanstemaerne i pædagogisk praksis i uderummet (Lassen m.fl., 2019).

FIGUR 3:
I HVILKET OMFANG ARBEJDES DER MED LÆREPLANSTEMAER PÅ UDEAREALET OG PÅ TURE I DIN PRAKTIKINSTITUTION?

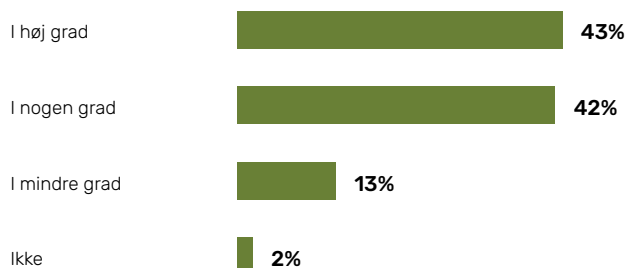
FIGUR 4:
HVILKE LÆREPLANSTEMAER HAR DU PRIMÆRT BESKÆFTIGET DIG MED PÅ UDEAREALET OG PÅ TURE I DIN PRAKTIKPERIODE? (MAKS. TRE MARKERINGER).

ARBEJDET MED RELATIONER

En anden indikator på pædagogisk faglighed, er arbejdet med relationer (Ringsmose, 2015).

FIGUR 5:
HAR DU OPLEVET, AT DER ER BLEVET ARBEJDET MED RELATIONER PÅ TURE OG PÅ UDEAREALET I DIN PRAKTIKINSTITUTION?

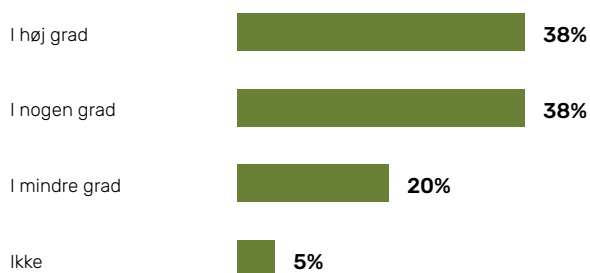
Noget tyder på, at man i uderummet og i naturen kan opleve, at børn kan opleve nye og anderledes relationer (Larsen, J. P. & Grundahl T. H. 2010. Mygind L. m.fl., 2021). Det fremgår af svarene i figur 5, at mange studerende vurderer deres praktikinstitutioner bruger uderummet til arbejdet med relationer. Det er således værd at bemærke, at 43% har svaret *i høj grad* til spørgsmålet, men samtidig er det så 57% der enten har svaret *i nogen grad*, *i mindre grad* eller *slet ikke*.

NORMERINGER OG UDEAREALET SOM EN PÆDAGOGISK ARENA

Vi har spurgt praktikstuderende om deres vurdering af normeringen, når børnene er på institutionens udearealer. Her mener 26%, at normeringen er lavere end indenfor. En lavere normering i uderummet giver alt andet lige vanskeligere kår for blandt andet vejledning af de studerende, hvilket, vi tidligere pointerede, med fordel kunne styrkes.

Desuden har vi spurgt til, hvorvidt praktikken understøtter de studerende til at tænke udearealet med som en pædagogisk arena på linje med andre steder i daginstitutionen.

FIGUR 6:
I HVILKEN GRAD UNDERSTØTTER DIN PRAKTIK DIG TIL AT TÆNKE UDEAREALET MED SOM EN PÆDAGOGISK ARENA PÅ LINJE MED ANDRE STEDER I DAGINSTITUTIONEN?

Her mener 63% dette gør sig gældende *i nogen grad*, *i mindre grad* eller *slet ikke*. Uderummet ses således i mindre grad end andre områder som en pædagogisk arena.

KONKLUSION

Pædagogstuderende oplever at være meget ude med børnene i dagligdagen. Det er i sig selv positivt, ud fra den betragtning, at ophold udenfor er gavnligt på en række parametre for børn (Ejbye-Ernst m. fl, 2019).

Vi har spurgt pædagogstuderende om deres praktikerfaringer for at få en indikation på, hvordan de oplever det pædagogiske arbejde udenfor, og for at vurdere pædagogers opmærksomhed på uderummet. Opsamlende kan vi konkludere følgende:

Størstedelen af de studerende svarer, at deres primære funktion udenfor har været *at være til stede på udearealet*.

- Over halvdelen af de studerende har enten *slet ikke* eller kun fået *lidt* vejledning udenfor.
- Kun hver femte studerende angiver, at man *i høj grad* har arbejdet med læreplanstemaer på udearealet og på ture i institutionen. Resten vurderer det til at være *i nogen grad*, *i mindre grad* eller *slet ikke*.
- Læreplanstemaerne *natur*, *udliv og science* samt *krop, sanser og bevægelse* får størst opmærksomhed, mens de to temaer *kommunikation og sprog* samt *kultur, æstetik og fællesskab* får mindst opmærksomhed.
- Relationsarbejdet vurderes af 43% af svarene at være til stede i uderummet *i høj grad*, mens det for 57% vedkommende vurderes til enten at være til stede *i nogen grad*, *i mindre grad* eller *slet ikke*.
- Uderummet opfattes i mindre grad som et pædagogisk læringsmiljø end andre områder.

PERSPEKTIVERING

Mange praktikstuderende oplever manglende fagligt fokus på den pædagogiske praksis i uderummet, hvilket kalder på refleksion. I de fleste institutioner opholder børn sig udenfor en stor del af dagen, og det skal pædagogstuderende lære at forholde sig til i praktikken. Det lærer de ikke ved *kun* at opholde sig derude alene sammen med børnene. Studerende skal have mulighed for at erfare, hvordan uderummet kan bidrage til det pædagogiske arbejde, og herunder arbejdet med læreplanstemaer. Til det har de brug for vejledning og feedback på deres arbejde i uderummet. Det gælder også, når de som en del af praktikken skal gennemføre tilrettelagte, strukturerede forløb. En studerende om temaet pædagogers arbejde udenfor og uddannelsen af pædagoger svarer således:

"... personalet i min praktik har ikke den store viden indenfor området, og derfor bruger de bare uderummet til at lege. Men der bliver givet udtryk for, at der ønskes en større viden indenfor området, så man evt. kunne styrkes i kompetencerne til at bruge uderummet på en mere pædagogisk måde, og måske udvikle sig".

Et sted at starte kunne være i dialog og drøftelser i personalegruppen mellem ledelse og medarbejdere med følgende indhold:

- Hvordan uderummet og naturen er repræsenteret i den pædagogiske læreplan.
- Hvordan uderummets pædagogiske potentiale udfoldes.
- Hvordan det sikres, at personalet har eller får tilstrækkelige kompetencer til pædagogisk arbejde udenfor.

OM UNDERSØGELSEN

Spørgeskemaet er udsendt til pædagogstuderende i 3. praktik på dagtilbudsspecialisering, hvilket vil sige, at man er i praktik i enten en børnehave, en vuggestue eller en integreret institution. Undersøgelsen er et led i *Kom med ud* projektet og skal særligt supplere publikationen *Kom med ud i pædagoguddannelsen* (Stokholm m.fl., 2020), hvor vi som nævnt fokuserede på pædagoguddannelsen. Her manglede vi imidlertid betydningen af praktikerfaringer med uderummet i uddannelsen, hvilket denne undersøgelse har haft fokus på.

Spørgeskemaet er udsendt til studerende i 3. praktik på dagtilbudsspecialiseringen på pædagoguddannelserne i VIAUC, dvs. i Holstebro, Ikast, Randers, Viborg, Horsens, Grenaa og Aarhus. Det er uddannelsessteder med stor forskel på antal af studerende, og det er uddannelsessteder beliggende i såvel større som mindre byer.

Ved udsendelsen har vi været i kontakt med praktikkoordinatorer på de respektive uddannelser og har bedt dem om at udsende en mail indeholdende en kort tekst om undersøgelsen samt linket til spørgeskemaet. Mailen blev udsendt i forbindelse med afholdelsen af studiedage (dage hvor studerende er på pædagoguddannelsen, mens de er i praktik) for at få så høj svarprocent som muligt.

Der er udsendt spørgeskema til i alt 173 studerende, og 91 har svaret, svarende til en svarprocent på 53%. Spørgeskemaet består af i alt 12 spørgsmål.

LITTERATUR

Børne- og undervisningsministeriet (2018): *Den styrkede pædagogiske læreplan*
Hentet fra: Den styrkede pædagogiske læreplan – rammer og indhold | emu Danmarks læringsportal

Dagtilbudsloven, LBK nr. 1912 af 06/10/2021.
<https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2021/1912>

Ejbye-Ernst, N., Stokholm, D., Lassen, B. (2018): *Natur i danske dagtilbud 2018 - Foreløbigt notat om kortlægning af omfanget og prioriteringer af naturbesøg og udetid i danske vuggestuer, børnehaver og integrerede institutioner.*
<https://centerforboernognatur.dk/dokumenter/projekter-kom-med-ud-notat.pdf>

Ejbye-Ernst, N., Moss, B., Stokholm, D., Lassen, B., Præstholm, S., Frøkjær, T. (2019): *Betydningen af dagtilbudsarbejde med børn i naturen, en forskningsoversigt med fokus på nordisk litteratur undersøgt med sigte på danske forhold*
<https://www.videnomfriluftsliv.dk/sites/default/files/pdf/Pdf-filer/forskningsoversigt.pdf>

Grundahl, T.H & Larsen, J.P (2010). *Helt ude i skoven*, VIA Systeme

Lassen, B., Ejbye-Ernst, N. & Stokholm, D. (2019): *Fyrtårnsinstitutioner, fortællinger fra praksis.*
https://centerforboernognatur.dk/dokumenter/Fyrta_rnsinstitutioner___Fort_llinger_fra_praksis_UPDATE_081020.pdf

Mygind, L, Kurtzhals, M., Nowell, C, Melby, P.S., Stevenson, P.M, Nieuwenhuijsen, M., Lum, J, Flensburg-Madsen, T., Bentsen, P. & Enticott, G. P. (2021). *Landscapes of becoming social: A systematic review of evidence for associations and pathways between interactions with nature and socioemotional development in children*, Environment international, Vol. 146.

Præstholm, S, Schmidt, T, Søndergaard Jensen, F & Schipperijn, J. (2020): *Danske børns aktiviteter og ophold i naturen*, Center for Børn og Natur.
https://centerforboernognatur.dk/grafik-og-billeder/CfBN_Rapport_Danske_b_rns_aktiviteter_og_ophold_i_naturen_WEB_final.pdf

Ringsmose, C (2015). *Læring og læringsmiljøer i daginstitutioner I: Barndomspædagogik i dagtilbud*, Cecchin, D, Akademisk forlag.

Stokholm, D., Lassen, B. & Ejbye-Ernst, N. (2020). *Kom med ud i pædagoguddannelsen*, Via University College og Center for Børn og Natur, Københavns Universitet, Frederiksberg.
https://centerforboernognatur.dk/dokumenter/CfBN_Kom_med_ud__i_p_dagoguddannelsen_web.pdf

VIA University
College

**NORDEA
FONDEN**

Vi støtter gode liv